

Kdo se bode pogajal z Madjari?

Vse ugiblje, vse hoče vedeti, kak bode prehod od začasne k definitivni vladi, kaka bode poslednja, kako večino si bode hotela pridobiti, kakó bodo postopali Mladočehi: ali ostanejo v dosedanji opoziciji ali stopijo v sestavo nove večine. Pri enakih vprašanjih pa popolnoma prezirajo, da pri določevanju definitivne vlade in sestavljanju nove večine v Dunajskem osrednjem zastopu bodo pred vsem poštevali bližajoče se pogajanje z Madjari. Grof Kielmansegg, načelnik sedanjega začasnega uradniškega ministerstva, je že imel priliko izjaviti se v smislu, da vlada je dolžna pripoznavati sedanji duvalizem, da pa bode zaščitela interese tostranske polovine. To in še druga znamenja kažejo, kakor da bi imel Kielmansegg ostati minister tudi dalje, pri definitivni vladi, in da se zdi najbrže primerno, da bi nevtravno ministerstvo izvrševalo obnovljenje pogodbe z Ogersko. Taka vlada bi ne bila vezana na nobeno stran in skušala bi pridobiti večino, kakoršno bi ravno mogla.

Da duvalizmu ne bode še konca ob novem pogajanju, je verjetno; vprašanje pa še vedno ostaja, s kakim mišljenjem hočejo vzdržati duvalizem na vzgorej, in tu svedočijo zopet razna dejstva, da madjarski napuh je že dosegel vrhunec svoje sreče, in da od zgorej ga pač ne bodo podpirali več, da bi razsajal še bolj, nego doslej. Ako pa je resnično, da na odločilnih mestih ne želé več, da bi Madjari prisvajali si še večjo moč, še večji vpliv, bodo tostranski nasprotniki duvalizma imeli ugodniše položnje. Po strogi doslednosti stvari ne more biti neprijetna tostranska opozicija proti duvalizmu, in če sklene Dunajski državni zbor gledé na novo pogodbo z Ogersko kaj takega, kar bi bilo opravičeno in bi zajedno zmanjšalo nekoliko dosedanji vpliv madjarski, bi izvestno na odločilnem mestu ne imeli nič proti temu.

Za tostranske Slovane pa takó ali takó ne more biti vabljivo, da bi oni sestavljali večino ter takó neposredno pomagali podaljšati življenje duvalizmu. Slovanom uže iz tega vzroka ne kaže, da bi stopili v kako novo večino. Potreba obnovitve pogodbe z Ogersko sili slovanske skupine, da bi načelno ostale zunaj nove večine, ki bode odločevala pri pogodbi, ter da bi torej vstrajale v opoziciji, oziroma stopile v njo.

Mladočehi ne morejo zagovarjati duvalizma, prvič, ker je glavna zapreka, da se ne more izvršiti češko-historiško državno pravo, drugič, ker je češkemu narodu na veliko gospodarstveno škodo ne le radi neprimerno razdeljenih kvot za skupne potrebe, temveč tudi madjarske konkurencije na razne strani; tretjič pa, ker ma-

djarsko gospodarstvo nevsmiljeno tlači sosebno Slovake, ki so uajsorodniše pleme s Čehoslovani. Malorusi gališki in bukovinski vidijo, da Madjari tlačijo do uničenja tudi ogerske Maloruse, in da le pri obstanku duvalizma je poljska propaganda toliko mogočna v Galiciji na škodo Malorusom. Hrvatje imajo analogne vzroke, kakor Čehoslovani, in še specialnih povodov, da morajo nasprotovati madjarskemu gospodstvu, s tem pa tudi duvalizmu. Slovenci so na stališču občega nasprotstva, ker, kakor je rekel dr. Gregorec v drž. zboru, z duvalizmom se uničuje stara avstrijska ideja, se slabi skupna moč cesarstva, se pospešuje centralizacija v dveh oblikah, in se s tem pospešuje raznarodovanje slovanskih narodov poleg romunskega v obeh polovinah monarhije. Slovenci vedó, da duvalizem se je vstvaril za potujčevanje in oslavljenje Slovanov v obče, Čehoslovani in Slovencev pa na prvem mestu. Slovenski zastopniki ne morejo torej sodelovati v podaljšanje tistega duvalizma, ki je najhujši klin, zabrušen med Slovane cesarstva.

Od duvalizma ima dobiček nemški židovski liberalizem in, kakor se je izrazil dr. Lueger, judejomadjarizem, v družbi z njima pa poljsko plemstvo. Krščanski socialisti nemški so se ravno po dru. Luegerju uže odločno postavili proti duvalizmu, in nemški nacionalci se morajo postaviti na isto stališče zaradi ekonomskih interesov, če tudi jim ugaja drugače, da se Slovani slabé najbolj s pomočjo duvalizma.

Ali hočejo po takem obnovitev pogodbe z Ogersko doseči pri izključenju udeležbe celih narodov? Ni še mesec dni, ko je glasilo zunanje naše politike kazalo na to, da pri sestavi koalicije je bilo potrebno pridobiti vsaj nekaj zastopnikov vsakega slovanskega naroda, da bi ne mogli trditi na zunaj, kakor da se vlada proti slovanskim narodom. Iz tega je razvidno, da sistemu ni jednako, ali se Slovani udeležujejo kake večine ali ne; temveč mu je do tega, da so posamični slovanski narodi vsaj kvalitativno zastopani v vsakodobnih, bodisi trajnih, bodisi od slučaja dô slučaja sestavljenih večinah. Če je bilo to resnično gledé na prejšnjo koalicijo, ostane takó tudi gledé na večino, ki bo sklepala obnovljenje pogodbe z Ogersko.

Ali hočejo skupine slovanskih zastopnikov še nadalje cepiti se, takó da bi jeden del stopil v sestavo večine, drugi del pa ostal zunaj večine? Komu služijo taki slovanski zastopniki, ki pomagajo sestavljati vsakovrstne večine pri neizpremenjenem sistemu? Ali hočejo n. pr. slovanski, hrvatski, češki in maloruski zastopniki krojiti se na odlomke za sestavo večine in oddelke za opozicijo? Kateri slovanski zastopnik more z zavestjo in vestjo dati svoj glas za podaljšanje duvalizma?

Obnovljenje pogodbe z Ogersko samo po sebi sili slovanske zastopnike, da v celotnih skupinah za vsak narod posebe ostanejo v opoziciji, in tudi tisti, ki so bili v poprejšnji koaliciji, imajo gledé na pogodbo z Ogersko jeden odločilen vzrok več, da ostanejo zunaj sestave kake nove večine. Namen svoj doseže pa opozicija v tem slučaju še posebe le tedaj, ako skupno stopijo vsi zastopniki kakega naroda v opozicijo; cepljenje tu poruši vse. Morebiti, da bode definitivna vlada računila z eventualnostjo, da slovanskih skupin ne dobi za sestavo tiste nove večine, ki je potrebna za obnovev pogodbe z Ogersko; morebiti, da s tem računijo tudi na odločilnih mestih. To pa bi utegnulo dovesti do kakih izprememb ali do prehvapljenj, kakoršna je imel na mislih članek dr. Herolda, priobčen te dni v „Nar. Listech“.

Prehvapljenja bi utegnili sestajati iz tega, da bi se kazalo naklonjenje k spravi bodisi z jednim, bodisi z vsemi negospodovalnimi narodnostimi. Jedna in ista nevtalna vlada bi utegnila dobiti zadačo, da stopi v razgovor z zastopniki tega ali onega naroda ali pa več narodov, in sicer še predno bi se začelo razpravljanje o ponovitvi pogodbe z Ogersko. Tako položnje bi bilo vsaj za totranske Slovane jako ugodno, in bilo bi zavisno od njih političkih načelnikov, koliko bi znali primerno izrabiti tako položnje slovanskim narodom in dosledno tudi monarhiji na korist.

Iz te eventualnosti morejo slovanski zastopniki računati, kakó velika bode njih odgovornost gledé na postopanje pri ponovitvi pogodbe z Ogersko. Od solidarnosti je tu zavisno vse, in jeden sam poslanec more pripraviti ves narod ob vspehe, za katere bi se mu bilo treba zopet boriti na desetletja.

V pogledu na pogodbo z Ogersko je pa tudi možno, da bodoča definitivna vlada predloži volilno reformo, vsled katere se morajo izpremeniti veličine dosedanjih parlamentarnih skupin. Tudi bi ne bilo čudo, ko bi nova vlada dala voliti nov državni zbor po volilnem načrtu, ki bi ga imel še le potrditi novi državni zbor. Slovanski zastopniki pa bi bili v vsakem slučaju dolžni vprašati se, ali morejo stopiti v večino pri novih izpremembah.

Največa napaka bi bila v tem, ko bi se dala kaka slovanska skupina zavesti s separatistiškega stališča, da bi se zadovoljila, ko bi le dotični slovanski narod pridobil nekaj ali pa toliko ia toliko.

Mi jako obžalujemo, da dr. Herold v svoji novi izjavi pretresa eventualnosti izključno s češkega stališča; on razkriva svoje nazore sicer le nasproti češki javnosti, ali kot jeden načelnikov mladočeške stranke dolžen je imeti tudi poguma dovolj, da Mladočehi ne zahtevajo sporazumljenja samo s Čehoslovani, temveč tudi z ostalimi Slovani. Gotovo! S češkim narodom bodo dolžni sporazumeti se, ker je mogočen činitelj v vsej monarhiji; s tem narodom bode treba računati radi notranje in zunanje politike. Ni pa take sile gledé na druge narode. Ali naj ti narodi čakajo in se boré še nova desetletja? Kdo je bolj pomoči potreben, šibki ali močni, in kdo se čuti med totranskimi Slovani krepkejšega? Ako bode bila ura za spravo s Čehoslovani, morajo njih voditelji kazati na uro tudi oslalih Slovanov; vsa druga politika je nepravilna, sebična, zgolj separatistiška, in Čehi bi izgubili nakrat ves nimbus, zaradi katerega Slovani trdno verujejo v njih solidarnost ter se nadejajo, da sprava s Čehoslovani prinese istočasno tudi spravo z ostalimi Slovani.

Dr. Herold opominja svoje tovariše in češki narod, da naj bodo pripravljeni. Mi se nadejamo, da mladočeška

stranka v odločilni uri se ne pokaže malenkostna, in da bode s stališča širšega obzorja in skupnih potreb vseh negospodovalnih narodov dogovarjala se z odločilnimi činitelji. Staročehi so propadli vsled nedržavniškega postopanja; naj gledajo Mladočehi, da bodo vsaj oni kos zadači in odgovornosti, ki jo moralno imajo tudi nasproti ostalim Slovanom, zastopanim v Dunajskem drž. zboru. Recimo, da bi se doseglo sporazumljenje totranskih narodov, predno pride na vrsto razprava ponovitve pogodbe z Ogersko; potem bi mogli ti Slovani toliko uspešneje potegniti se za ogerske tlačene narodnosti. Ko bi prišli totranski Slovani v položnje, da bi soodločevali pri novi pogodbi z Ogersko, bi toliko laže izražali uslovja, vsled katerih bi eventualno glasovali za ponovitev pogodbe.

Takó gladko ne pojde več, kakor se je ponavljala pogodba z Ogersko doslej; zato je treba računati v resnici na prehvapljenja ravno v zvezi s potrebo ponovitve te pogodbe. Eventualnosti prehvapljenja so po logiki stvari omejene; toliko večja je dolžnost slovanskih voditeljev, da uže sedaj pretresajo možne izpremembe, da si bodo za vsak slučaj jasni, in da se zares pokažejo kot pravi voditelji. Ne samo Mladočehi, temveč vse slovanske stranke so dolžne do časa premisliti stvari ter po možnosti tudi dogovoriti se med seboj, kakor je to svetoval tudi kranjski dež. poslanec g. Ivan Hribar. Izpremembe, ki se utegnejo izvršiti, bodo le navidezno slučajne; drugače jih bode treba poštovati v tesni zvezi z novo pogodbo med obema polovinama cesarstva.

Ne totranska polovina sama po sebi, temveč pogled na potrebo ponovitve pogodbe z Ogersko daje še le pravi kriterij v roke, da moremo primerno presojevati dogodke, ki utegnejo nastopiti v bližnji bodočnosti. Z eventualnostimi je treba računati na prvem mestu radi tega, ker ni in ne more biti indiferentno vprašanje: Kdo se bode pogajal z Madjari?

V jednajsti uri.

Shod Starotrški dokazal je menda tudi največim optimistom, da ni možno jedinstvo s stranko, ki nima drugega pred očmi, nego neomejeno samooblastvo svojih pristašev. Da bi bili „katoliki“ pošteti, ne vsprejeli bi kompromisa za občinske volitve v Ljubljani, ako ne bi hoteli prenehati v svoji taktiki. — a ker so vedeli, da sicer ne dosežejo ničesar, mislili so si, bolje je da vtiho-tapimo vsaj par pristašev, — navidezno so sprejeli v spravo ponujeno roko, ostali pa isti kakor popreje.

„Narodna stranka“ ima mnogo grehov na vesti, mnogo zakrivila je s svojo malomarnostjo; za to pa sedaj v jednajsti uri, na delo, v boj!

Čas volitev v državni zbor se približuje. Treba bode našemu narodu odločiti se, koga pošlje kot svojega zastopnika v državni zbor, ali naj svoje dosedanje poslance zopet poveri z mandatom ter jim tako izreče zaupanje in priznanje, ali pa v to izbere druge moči, od katerih se nadeja boljsega in uspešnejšega delovanja. Naše ljudstvo nikakor še ni toliko politično zrelo in probujeno, da bi odločevalo samo in samostojno, treba mu je še mnogo več zavesti, da si bode vedelo zadostno in primerno oceniti može, ki se mu ponujajo v to častno in mastno službo, v poslanstvo.

Kako bi bilo sicer možno, da mnogokrat volilci ne poznajo svojega zastopnika, da se temu ne zdi umestno,

podajati računa o svojem delovanju, da se voli kar na komando dveh, treh gospodov? Ako se ozremo na državne poslance drugih narodnostij in na naše, kako žalostno, kako sramotno, kako poniževalno primeru moramo tu priznati. Ni treba, da bi bili vsi talenti, da bi bili vsi govorniki, da bi bili vsi strokovnjaki, a vsaj večina naj bi bila taka, a tudi ostali možje na svojem mestu. — Vzemimo v zgled le mladočeške poslance. Največi nasprotnik priznati jim mora nerazumno mnogo izbornih močij. A pri nas? — Odkar smo izgubili Šukljeja (sicer hvala Bogu), izgubili smo jedini politički talent, jedini energični in vsestranski talent. — Ali ni ironija, da mora imeti nekako pravico do slovenskega poslanstva plemenitaš, sicer jeden najodličnejših političnih birokratov, ki pa je ves čas preziral Slovence, za to pa skrpal protislovensko koalicijo? — In kaj naj rečem onim volilcem „inteligencije“, ki mislijo s svojim poslancem vred, da je državni zbor preskrbovalnica za sicer vse časti vredne penzioniste? Za poslanstvo tudi ne zadošča osebna poštenost, še manj pa naj bo ono sinekura za tega ali onega, da se preživi laže. Ono bodi častno mesto za najboljše, za najodličnejše rodoljube. Kdo bodi torej naslednik sedanjim? — Le najboljši naj ostanejo, a vsaj polovica nadomesti se naj z novimi, čilimi, izbornimi močmi, da ne bodemo še nadalje sebi v škodo, nasprotnikom v zasmeh. Kdo naj se določi v to, to je pereče vprašanje, uže sedaj treba se je za to pobriniti. Narod mora izpoznati te može, mora znati njih dosedanje delovanje, njih program, mora dobro vedeti, koga naj poveri s svojim zaupanjem.

Neumornega dela treba v onih krajih, kjer je mešano prebivalstvo, da se ohranijo in pridobé vsi za Slovanstvo vneti možje, da ne odstopi nijeden niti vsled groženj niti vsled obljub od svojega prepričanja. Tudi v samoslovenskih krajih, kjer je „narodna“ in „konservativna“ stranka v nasprotju, treba neumornega dela. „Konservativci“ so izredno marljivi, shod za shodom sklicujejo, kjer skušajo pridobiti ljudstvo za svoje namene — društvo za društvom snujejo, kjer razširjajo svoje ideje, v listih in govorih delujejo zanje in na prižnicah vplivajo na prosti narod. „Narodna“ stranka pa se zdrami v zadnjem momentu, da pride in posnema nasprotnika; ali se naj čudimo, da je dostikrat brezuspešno, vsaj kar je on sozidal s časom in trudom, tega ne podere na hip. Ako pa se ji ne posreči jeden ali drugi pot, premagati nasprotnika, tedaj naj nikar ne obupa in ne omaga, nadaljuje naj pogumno in vstrajno, vsaj sedaj, ob edinstvi uri! Res, da so „konservativci“ na deželi mnogo na boljsem, ali zato ne sme se jim prepuščati polje. Skandal v Starem trgu dokazal je da imajo strah pred stvarnim razmotravanjem, da ne vedo poštenih sredstev, da uporabljajo silo; a baš to ugonobi jih lahko. Vsak, pošteno in trezno misleči odvrne se od njih — a treba je strgati jim krinko raz obraz, sicer jih narod ne spozna, in v ta namen ni se treba ustrašiti tudi ponovitev Starotržkih dogodeb.

Kaj bi v narodnem oziru škodovalo, ako se takozvano „radikalstvo“ (oj ironija v besedi) stre v Slovencih, tega pač ni treba dokazovati; kdor pri nas ni v prvi vrsti za narodnost, za tega ne bi smelo biti prostora med zastopniki slovenskega naroda. Boj za obstanek zahteva odločnosti — in le odločnim in zavednim možem sme se poveriti čast zastopništva v boju za naše narodne pravice. Na delo torej, rojaki, dasi je pozno, na delo, da ne bo prepozno!

Y.

Gospodar pa hlapec.

Povest L. N. Tolstega, prevel M. Hostnik.

IX.

Dovalivši se do sanij, prijel se je Vasilij Andrejič zanje in je dolgo tamo ostal nepodvižno, da bi se vspokojil in oddahnil. Na prejšnjem mestu Nikite ni bilo, no v saneh je ležalo nekaj zanesenega uže s snegom, in Vasilij Andrejič je ugenil, da je to Nikita. Strah Vasilija Andrejiča je sedaj popolnoma minul, in ako se je bal česa, bal se je samo onega groznega stanja straha, ki ga je izkusil na konju in posebno takrat, ko je sam ostal v snegu. Treba je bilo za vsako ceno ne dopustiti do sebe tega straha, in da bi ga ne dopustil, treba je bilo karsibodi delati, karsibodi početi. In zato je bilo prvo, kar je storil, to, da se je obrnil od vetra in odpel kožuh. Potem, ko se je komaj oddahnil nekoliko, iztresel je sneg iz črevljev, iz leve rokavice, desna je bila bez nade izgubljena in je bila gotovo uže kje za komolec pod snegom, potem se je zopet nizko in na tesno podpasal, kakor se je podpasal, kedar je hodil iz štacune kupovat na ulico žito, ki so je mužiki privražali, zategnil se s kušakom in pripravil se k delu. Prvo delo, ki se mu je ponudilo, bilo je oprostiti* nogo konjevo. Vasilij Andrejič je storil to, in osvobodivši povod, privezal je zopet Muhortega k železni zvezi predka k staremu mestu in začel je hoditi zad za konja, da bi popravil na njem šlejo, sedelce in plahto, no v ta čas je uvidel, da se je v saneh začelo premikati nekaj, in glava Nikite vzdignila se je izpod snega, pod katerim je bila zasuta. Očividno z veliko težavo privzdignil se je uže zmrzujoči Nikita in sél, in nekako čudno, kakor da odganja muho, začel je mahati z roko pred nosom. Mahal je z roko in nekaj mrmljal; kakor se je zdelo Vasiliju Andrejiču, klical je njega. Vasilij Andrejič je pustil plahto, ne popravivši je in se približal k sanem.

— Kaj češ? vprašal je. Kaj govoriš?

— U-mi-mi-mi-ra-a-m, vidiš, — izgovoril je Nikita s trudom in pretirajočim se glasom. — Kar sem zaslužil, sinu daj ali babi,**) vse jedno.

— Kaj pa ti je, ali si zmrznil ka-li? vprašal je Vasilij Andrejič.

— Čutim, smrt odpusti, Hrista radi rekel je Nikita plačočim glasom, vedno nadaljujé mahati pred nosom, kakor da odganja muhe.

Vasilij Andrejič je kake pol minute postál molčé in nepodvižno, potem pa je z ono odločnostjo, s katero je vdarjal po rokah, kedar je kupil kaj po ceni, stopil korak nazaj, zavihal rokave in z obema rokama začel izgrebati sneg z Nikite in iz sanij. Ko je izgrebel sneg, razpasal se je Vasilij Andrejič urno, razpravljal kožuh, porinil Nikito, legel nanj, pokriva je ga ne samo svojim kožuhom, nego vsem svojim toplim razgorečenim telesom. Zatikal je pole kožuha med stenami sanij in Nikito, koleno pa pritisnil podol. Tako je Vasilij Andrejič ležal nic (na trebuhu), upiraje se z glavo v prednjo steno sanij, in sedaj uže ni slišal ni dviženja konja ni žvižga vetra, nego samo prislušaval se k dihanju Nikite. Nikita je z začetka dolgo ležal nepodvižno, potem je gromko vzdihnul in se premeknil.

*) Osvoboditi nogo, na kateri se je spodej obmotal povod.

**) Omožene ženske prosti narod zove „babe“. Kedar se prosta ženska najema za kuharico itd., vprašuje jo gospodinja: „Devka ili baba?“ t. j. ali si omožena, ali ne? Mužik vselej govori: moja baba, moja devka (hči), moj mali (sin).

— Nu, vidiš, pa si rekel: umiram. Leži, grej se, vidiš, kako mi dva . . . začel je Vasilij Andrejič.

No dalje on, k svojemu velikemu udivljenju, ni mogel govoriti, zato, ker so mu solze stopile v oči, in spodnja čeljust mu je začela skakati. Nehal je govoriti in je le požiral, kar mu je podstopalo k grlu. „Nastrašil sem se, kakor se vidi, čisto oslabele sem“, mislil je za-se. No ta slabost mu ne samo ni bila neprijetna, no, dostavljala mu celo neko posebno radost, kakoršne ni še nikoli izkušal.

„Vidiš mi dva tako“, govoril je sebi in čuvstvoval je neko posebno, toržestveno umiljenje. Dovolj dolgo je ležal tako, molče in utiral je oči ob meh kožuha in podbiral pod koleno pravo polo kožuha, katero je veter vedno odvihaval. No takó strastno je želel povedati komu svoje radostno stanje.

— Nikita! — rekel je.

— Oh, dobro je, toplo, odkliknil se je oni pod njim.

— Dà, brat, malo je nedostajalo, pa bi bil poginil. Ti bi zmrznil in jaz bi . . .

No tu so mu čeljusti zopet zaklepetale, in oči se mu zopet napolnile solzami, in ni mogel govoriti dalje.

„Nu, naj bo, pomislil je. Jaz sam za-se vem, kar vem“. In zamolknil je. Tako je ležal dolgo. Bilo mu je toplo od spodej od Nikite, od zgoraj mu je bilo toplo od kožuha; samo roke, s katerimi je pridrževal pole kožuha po bokih Nikite, in v noge, s katerih je veter neprenehoma zvrčal kožuh, začelo ga je zebsti. Posebno ga je zeblo v desno roko bez rokavice. No on ni mislil ni o svojih nogah ni o rokah, mislil je le o tem, kako bi odgrel ležečega pod seboj mužika.

Nekolikokrat je pogledoval na konja in videl, da mu je hrbet razkrit, in da šleja in plahta ležiti na tleh; treba bi bilo vstati in pokriti konja, no ni se mogel odločiti ni na jedno minuto ostaviti Nikito in narušiti ono sladostno stanje, v katerem se je nahajal. Straha sedaj ni čutil nobenega.

„Ne boj se, ne izmuzneš se mi, govoril je sam sebi o tem, da odgreje mužika, z ravno tistim samohvalstvom, s katerim je on govoril o svojih pokupkah in prodajah.

(Dalje in konec pride.)

I to srce . . .

I to srce jako gori,
I te grudi tako biju
Te o sreči i slobodi
Bajne pjesme sve se viju.

Moja mašta misli plete:
Ej, da mi je vijor biti,
Da zavijem, da zagrim
Pod barjake, rode, hiti!

Pod barjake, za slobodu
Na poljanu, na krvavu,
Da mi krvlju ponovimo,
Staru sreću, drevnu slavu...

. . . I to srce jako gori
Mrzi, prašta, sanja, ljubi
I sve sanje tek su sanje,
A moja se mladost gubi!

R. Katalinić-Jeretov.

Pobirki z Dunaja. IV.

Sudermannova „Domačija“ je jedna izmed najznamenitejših dram novejšega nemškega slovstva. V izborni kompoziciji in mosterskem risanju značajeve kaže nam pesnik povrat slavne glediške umetnice v očetovo hišo, kateri je utekla, spremljana od očetovega prokletstva, pred mnogo leti, v širni svet, v borbo za obstanek. Zopet sprijaznivši se z roditelji, pomagavši sestri k zaželeni sreči — nadeja se doseči tudi sama mir in zadovoljstvo. Protestantški pastor, ki jo je ljubil nekda, posreduje pri spravi z očetom, mrtvoudnim poštenjakom, kateremu pa si ona vendar ne upa razkriti vse svoje prošlosti. V domačiji snide se tudi s svetohlinskim uradnikom, svojim zapeljivcem, in med obema vname se živ razgovor in prepir, v katerem on razodene vso svojo podlost, ona pa v svoji razjarjenosti pozabi na vse ozire ter se izda vstopivšemu očetu. Ta pridobi uradnika, da snubi hčer, ker pa se brani radi ljudij sprejeti svojega otroka v hišo, zavrže ga ona ter zakrivi v vstrajno upornostjo nov mrtvoud pri očetu. Namesto sreče v domačiji provzročila je torej vnovič žalost in nezgodo.

Ta igra vspela je povsod izredno; pred kratkim predstavljala se je v Londonu v treh jezikih od treh gostujočih družeb istočasno; v nemškem od Koburške glediške družbe, v francoskem od sloveče Sare Bernhard in v italijanskem od slavljene Duse v naslovni igri, ki zahteva v istini izborne igralke, ki pa njim tudi daje obilo prilike v dokaz njih talenta — in kar pri ženstvu tudi ni zadnje, v razkazanje krasnih toalet. —

Od modernih nemških dram ugajala mi je tudi Hauptmannova „Hannele“ izredno, dasi kljub izborni predstavi na dvornem gledišču ni dosegla vspeha v toliki meri, kakor je to zaslužila. Spojena je v nji zelo srečno realistična in idealistična smer. Dekletce, ki od strahu pred pretečim trpinčenjem od očeta pijanca skoči v vodo, prinesejo, otevisi je smrti, v siromašnico. Ondi v v blodnji vidi razne strašilne prikazni, a nazadnje vede jo Krist (v učiteljevi podobi) v nebesa. To življenje v bolezniskih delirijih kaže se nam na odru. Igra g. Hohenfels v naslovni vlogi je naj-dovršenejša.

A razun omenjenih dveh ne zdi se mi od nemške dramatike nijeden proizvod, kolikor jih poznam, tak, da bi imel trajno vrednost. V obče pa tudi število dramatičnih del pada. Tako imajo torej tudi Dunajska omenjena troja gledališča sicer v repertoarju nekoliko novin, a z večine predstavljajo stareje, priznane igre, in

zlasti letos, poskušajo na novo vprizoriti uže deloma pozabljene proizvode. Razun tega pa v veseli igri prevladujejo še vedno Francozi.

Slovanskih iger ne vprizarajo skoro nič, dasi bi gotovo lahko vspevala jedna ali druga, bodisi iz tega ali onega slovstva. Pred par leti igrali so na dvoru jedno popoldne dramatizovani roman „Razkolnikov“, ki ga je zelo obsodila kritika. Isto tako ni vspela letos na Raimundovem gledišču igra „Urh, grof Celjski“, sicer nemškega avtorja, katero omenjam le, ker se dostaje nekoliko naših krajev in naše zgodovine. Nisem pa videl sam niti prve niti druge. Možno, da sem tudi prezrl predstave kake druge slovanske igre, a težko da je bila katera, vsaj zadnja leta, na repertoarju.

Serius.

OGLED PO SLOVANSKEM SVETU.

a) slovenske dežele.

Odbor pol. društva „Edinost“ se je konstitoval takó-le: I. podpredsednik dr. Gregorin; II. podpredsednik g. J. M. Vatovec; tajnik Makso Cotič; blagajnik Ante Bogdanović.

V Podgradu so se izvršile občinske volitve; zmaga je hrvatsko-slovenska stranka v vseh 3 razredih. Ta zmaga je posebnega pomena, ker so tu nasprotni vplivi hoteli napraviti razpor in odstraniti posebnost bivšega načelnika, dež. poslanca Jenkota. Temu je narod po zastopnikih vseh vasij podaril venec. Narod se veseli te zmage ter je prekrizal hude spletke.

„Istarska posojilnica u Puli“, registrovana zadruga na omejeno jamčenje. Ta važna posojilnica je priobčila izvestje o svojem IV. letu (1. jan. do 31. dec. 1894.) Koncem 1. 1893. je bilo 543 zadrugarjev s 618 zadrugnimi deli; koncem 1. 1894. pa 597 zadrugarjev s 673 deli. Vsi zadrugni deli, razun 10, bili so vplačani. Starešinstvo je imelo 1. 1894. sej 43. Dohodkov je bilo 93.945,76 1/2 ;

stroškov pa 91.333'60; poleg tega je znašal promet s čerkovnim oddelkom c. kr. poštne hranilnice 28.757'29; s tem je znašal skupni promet 214.036'36½. Razposodila je posojilnica 54.139'49, dobila nazaj pa 28.767'05½; dajalo se je na hipoteke, menjice in prosta dolžna pisma s poroštvom ali zalogom. Čistega dobička je bilo 1.103'85. Znatniše posojilo se je dalo Vinarski Zadrugi v Pulju, s čimur se je omogočilo zidanje prve racionalne pivnice v Istri, v selu Baderni. Starešinstvo ima za občni zbor nekoliko važnih predlogov, posebnost za zasnovo podružnic. Kakor znano, je načelnik tej posojilnici dr. M. Luginja.

Ravno je Puljska posojilnica zasnovovala svojo podružnico v Pazinu, katera je že začela delovati. Načelnik podružnice je dr. D. Trinajstić.

Ljubljana. Nov javni shod narodne stranke v Starem trgu bode 14. t. m. — „Slovensko društvo v Ljubljani“ je imelo 9. t. m. občni zbor. Predsednik dr. Tavčar je poročal o delovanju, rekši, da poslednje je bilo skromno, najbolj radi tega, ker si je stranka zasnovovala novo organizacijo. Storilo se je, kar treba, da bode društveni odbor v ozki dotiki z izvrševalnim odborom narodne stranke. Dohodkov je bilo 728.30, stroškov pa 390'70. Društveno glasilo „Rodoljub“ je prešlo v last „Nar. tiskarne“. Pri volitvi je bil voljen predsednikom dr. Tavčar, Ljublj. odborniki gg. dr. vit. Bleiweis, J. Gogola, J. Lavrenčič, J. Lenče, dr. Kušar, J. Zupančič, vnanjimi odborniki pa J. Dittrich v Postojini, dr. Poznik v Nov. Mestu in notar Globočnik v Kranju. — Bleiweis je izpregovoril nekoliko o kompromisu gledé občinskih volitev. Zdelo se je — radi potresa — sporazumljenje umestno. „Ko se je nasprotna stranka oglasila v tem smislu, dovolili smo jej 3 zastopnike v obč. sovetu, a s pogojem, da se tudi gledé deželnozborskih in državnozborskih volitev takoj prično pogajanja. Nasprotna stranka se tega dogovora ni držala; — iz glasila te stranke se vidi, da sploh nikdar ni imela dobre volje, da nas je prevarila. Mi smo grešili, ker smo jim podali roko, zanašajoč se na njih poštenje. Z ljudmi, ki tako malo respektujejo dano besedo, je odslej nemogoče vsak dogovor.“

Kranjsko. Okr. glavarstvo je gledé na sedanje razburjenost naroda v Starem trgu prepovedalo novi shod, ki se je bil določil za 14. dan t. m.

Kresove so prižigali v predvečer praznika sv. Cirila in Metoda po raznih slovenskih pokrajinah, posebnost na Koroškem, Štajerskem.

Slovenski vlak na razstavo. Med drugim čitamo v „Českých Nov.“, da se na Slovenskem marljivo pripravljajo, da v obilem številu pridejo obiskat narodopisno razstavo češkoslovensko, in sicer v dan 1. septembra. G. ravnatelj Ivan Hribar je poslal v Prago pismo, v katerem pravi: „Nam je zlasti do tega, da bi 20 inteligentnih slovenskih seljakov odšlo v zlato Prago s pomočjo nabranega denarja, da bi se tam navdušili za sveto slovensko stvar in pred vsem, da bi zvedeli, kaj more narod, ki se zaveda svoje veljave, storiti s svojo silo. Naj bi se ta misel uresničila tudi drugod, da bi posebnost mladi ljudje dobili priliko za ogledanje razstave.“

Dà, dà, mladina učeča se naj bi dobila podpore, da bi nadarjenci mogli ogledati si prevažno sedanjo razstavo!

Ob zmagi v drž. zboru za Celjsko postavko so po raznih občinah štirskih Slovencev izrazili veselje s tem, da so streljali s topi in prižigali kresove.

b) ostali slovenski svet.

Državni zbor. V specialni debati o proračunu je imel daljši važen govor tudi dr. Lueger. On se je oglašil,

pravi, da bi udomačil pravo, o skupnih stvareh govorit ravno takó, kakor delajo judejomadjski sosedje doma. Zunanji urad naj se osvobodi od judejomadjskega vpliva. Ta vpliv škoduje našemu imenu, posebnost na vstoku. Ta judejomadjski vpliv je nam na škodo pa tudi nasproti Rusiji. Moji tovariši želé miru tudi z Rusijo. Mi se ne identifikujemo s tendencijami sovraštva posamičnih strank, morebiti celó narodov. Judejomadjski vpliv je bil škodljiv pa tudi v sporu Kalnokyja in Banffyja. Nezaslišano je, kakó se je ravnalo z zastopnikom sv. stolice; nezaslišano je, kakó je zmagal Banffy. Kaj takega se ne sme ponavljati, ako noče Avstrija izgubiti vsega vpliva na zunaj. Zunanje ministerstvo naj se osvobodi tudi od židovskega vpliva. Žalostno je, da konzulati in generalni konzulati, zlasti na vstoku, so v židovskih rokah. Znesek, ki ga dajemo za skupne potrebe, je mnogo previsok. On ni v razmerju finančne sile naše polovine. Poslednji čas se je širila vest, kakor da bi ogerske financije ne bile več takó ugodne, kakor prej. Čudno: Za Wekerleja so cvetle ogerske financije. Ali menite, da je Wekerle vzel ves ogerski denar seboj? Ne; tu je židovska zvijača; sedanja vlada ni zastopnj pod poveljništvom Židov. Sedaj ko gre za pogajanje o kvoti, nima nič, ubogi Judejomadjar. Ni bolj čudne dežele, nego je Avstro-Ogerska.

Namišljeno vlada duvalizem; prav za prav sestaje cesarstvo iz štirih delov: ta polovina razpada na Galicijo in na ostale dežele; potem je Oggersko in naposled Bosna in Hercegovina. Na prvem mestu zapoveduje Oggerska. Mi plačujemo. Na drugem mestu zapovedujejo Galicijani. Mi plačujemo. V tem razmerju je nauk za delujoče narode Avstrijske. Naj se sporazumejo, da ne bodo troti vedno redili se na njih stroške.

Dolžnost avstrijskega patriotizma je, nastopiti proti duvalizmu. Sedanja oblika duvalizma se je vstvarila vsled veleizdajstva Madjarov, kateri so l. 1866. držali s Prusi. Ako se Avstrijci osvobodé iz tega sramotnega položaja in zopet vzbudé stare tradicije, izpolnijo svojo dolžnost. Prejšnja vlada je molčala in ni storila nič; morda pokaže grof Kielmansegg nasproti Oggerski tisto energijo, katere je kazal proti nam.

Dr. Vašatý je kazal nato, kakó se zanemarjajo stara in slavna kraljevska poslopja na Hradšinu in v občé v Pragi; z majhnimi stroški bi se mogla poslopja vzdrževati v redu, ne da bi se jim godila škoda. Potem je našteval in doslovno navajal razne cesarske in kraljevske liste in prisege in pisana obetanja, ki kažejo, kakó so se kralji češki koronali še v tem stoletju itd. Govor Vašatega je zanimiv radi zgodovinskih tekstov, ki sezaajo do l. 1871.

Dne 10. in 11. je bila v drž. zboru „bitva“ o Celju. Konec bitve je bil dne 11. t. m., in se je postavka 1500 gld. za Celjske nemško-slovenske vsporednice sprejela s 173 proti 143 glasovom. Glasovali so po imenu; nemškim liberalcem, nacionalcem in tudi krščanskim socialistom so se pridružili tudi ital. zastopniki, takó, da jih je nasprotno glasovalo 143. Izrečno navajamo, da so glasovali proti tudi princ Liechtenstein, Lienbacher, Pattai, Lueger, urednik „Reichspost“ svečenik Scheicher, se veda tudi nekdanji slovenski pisatelj bar. Schwegel. Za Celje pa so glasovali poleg Mladočehov, Slovencev, Hrvatov, Malorusov tudi Poljaki in nekateri konservativni Nemci, in je med temi posebnost štirski svečenik Kaltenegger prestal prave muke, ko je dokazoval pravičnost Celjske postavke. Ozmerjevali in psovali so ga med vsem govorom in še po tem, ko je po imenu glasoval tudi on. Proti je govorilo mnogo nemških zastopnikov, in tu se je pokazala največja

moralna beda. Vse polno sofizmov se je kopičilo, in Slovani le naj si ogledajo posamične stavke, in, če niso slepi, morajo izpredvideti, na kakó nizkem stališču je vse njih stremljenje, za katero so tudi to pot želi zasmeh, zaničevanje. Za Celje sta še jedenkrat govorila g. M. Vošnjak in Robič.

Omenjamo, da vsa debata je razkrila stara nasprotstva, a ta nasprotstva med slovanskimi in nemškimi skupinami je v tem slučaju posebno netila nemška levica. Tej je šlo zato, da bi si s Celjskim vprašanjem pomagala zopet na noge, in zato je glavni organ v posebnem članku naglašal, kakó bode nemška levica zopet prava nemška stranka pred narodom. V dragem članku bruha pa gnjev in strup proti Slovanom in proti vsem tistim, ki bi se drznili vladati brez nemške levice. Nemški nacionalci so si mnogo pokvarili, da so gledé na Celjsko vprašanje dobili proti svoji volji — staro pomočnico v nemški levici.

Nasprotniki Celjskega vprašanja so se vedli, kakor da bi bili zdiviljali; nekateri so bili zaresni nasprotniki, drugi pa bolj komedijanti kot pristaši nemške levice. Poročevalec manjšine dr. Haase je za dr. Mengerjem trdil, da je pet gimnazijev s slovenskim poučnim jezikom. Svet si misli, da te gimnazije morajo biti res čisto slovenske. Jeden je rekel, da slovenski narod ne potrebuje takih šol, saj nima uslovij zato. Poročevalec dr. Beer je še najprimernije razkladal stvari, on pravi, da je videl pol. diferencije uže naprej; zato je svetoval gimnazijo ne v Celju, temveč kod drugod. Voditelj naučnega ministerstva dr. Rittner je razglasil, da sedanja začasna vlada smatra proračun za državno potrebo, da je Celjsko postavko našla v proračunu, postavljeno od prejšnje vlade iz pedagoško-didaktičnih razlogov. Politiško stran vprašanja mora prepuščati razsodbi zbornice. No o posamičnih stvarkih, ki so prišli na vrsto pri dvodnevni debati, bode vredno govoriti posebe. Nemške stranke so bile tu solidarne, slovanske tudi, a ta slučaj je bila bela vrana, izjema, ki potrjuje pravilo, da slovanske stranske ne razumejo složnosti. Le nekoliko nemških konservativcev se je pridružilo Slovanom, in je Kaltenegger, štirski svečenik, bil jedin, ki je rekel, da Celjsko vprašanje ne more škodovati Nemcem. Isti svečenik je povdarjal, da nemškonacionalna stranka je prava nesreča za Avstrijo. Imenovali so Kalteneggerja izdajalca; dr. Vašaty je zaupil: To je smešno. Potem je pravo — izdajstvo!

Vsa komedija nas je spominjala na prizore l. 1885, ko sta v drž. zboru razsajala Schönerer in Knotz. Komedija ima pa tudi zaresno lice, in to je tužno za notranje političke razmere. Povečala je vso stvar, kakor rečeno, nemška levica.

Spincić, dr. Laginja in tovariši so stavili daljšo interpelacijo radi dogodkov povodom volitev volilnih množ v Istri. — Mnogo se je razpravljalo o tem, kakó nedostatna je služba božja na Dunaju za Čehoslovane, Poljake, in so kazali, kakó drugače je v Pragi.

Pl. dr. Plener, kakor je sedaj gotovo, postane predsednik najvišjega skupnega računišča namesto odstopivšega dr. vit. Tóth-a. Plenerju dajajo sedaj laskave zaupnice, pa ga vabijo zopet na politično poprišče. No če pride do novega dostojanstva, ne bode imel več prilike, da bi deloval politički.

Češko. V Kolinu je bilo zborovanje staročeškega ondodnega društva. Govoril je princ Friderik Schwarzenberg, potem bivši župan Praški, g. Solc. Na njune govore odgovarjajo „Nar. Listy“ v posebnem članku, v ka-

terem kažejo, da za nje velja lanska deklaracija v Nimbргу, in završujejo: „Mi bojujemo za restitucijo češke države v federaciji avstrijski, kjer bi jedino za dejanske skupne stvari eksistoval skupni parlament ali kongres, kojega dolnja zbornica bi bila zasnovana na enakem občem volilnem pravu ljudstva, in kjer bi namesto sedanje gospodske zbornice bila zbornica dežel ali senat, sestavljen iz členov, poslanih od deželnih zborov, tako, kakor je v federaciji ameriški. Po tem hrepeni zavestni češki narod, ne pa k vašim kurijam in nadpravicam“.

Dr. Herold je v „Nar. Listih“ priobčil obsežniši članek, v katerem govori, da se položnje ni izpremenilo gledé na program Čehov; za to da Mladočehi ostanejo v opoziciji. Poslednja je le sredstvo za namen; največa napaka bi bila pa iskati večino radi večine. Poslednja ne vede do cilja, niti če je sama na sebi programu prijazna, če pa ni vlada ali najviše mesto zato. V obče se je pa položnje poboljšalo; vsaj Herold misli takó, in utegnejo slediti različna prehvapljenja, na katera so dolžni zastopniki z narodom biti pripravljeni. Zato je treba jednotnega mišljenja v narodu. Najbolj nas je spekle to, da Herold govori kot separatist ter ne zine niti besedice o tem, da sprava s Čehi se mora istočasno razširiti na druge negospodovalne slovanske narode. Opuščenje tega pa bi bilo poleg napak, ki jih našteva dr. Herold, največa in sicer mladočeška in v obče češka napaka.

Uže začetkom meseca avgusta pričnejo izdavat monumentalno delo o narodopisni razstavi in bodo sodelovali osrednji odbori vseh oddelkov razstave. Vodili bodo delo: dr. Niederle, St. Suchard in F. A. Joubert. I. Otto bode založnik dela.

Dne 6. t. m. so po raznih krajih na Češkem slavili spomin Jana Husa, v Pragi na Žofijnskem otoku. Društvo za Husov spomenik je sklenilo, naj se postavi isti na namésti (predmestju) Václavskem (krasni, široki ulici, kjer je v ozadju novi češki muzej.)

Morava. Zakon, ki ga je sklenil lani moravski dež. zbor o uvedanju drugega dež. jezika kot obveznega predmeta na dež. realkah, je dobil najviše potrjenje. Dostavljamo k zadnjim popolnilnim volitvam, da je prišel v drž. zbor vrli in razsvetljeni moravski Čech Vychodil. Novi češki poslanci so se pridružili znani češki deklaraciji, ko so vstopili v drž. zbor.

Srbija. Bila je ministerska kriza; rešila se je pa takó, da je stara vlada dobila novo ime. Predsednik novemu ministerstvu je namreč Stojan Novaković, predsednik glavnega odbora „napredne“ stranke. Torej, kakor pravi „Српска Заслуга“: „Naprednjaci bili, napredajaci ostali“. Naprednjaki so delali dolgove, pod njimi se podpisuje nova finančna operacija. Skupščini bode predsednik Milutin Garašanin. — Se nemško-židovski listi dokazujejo, da široka tla in pravo oporo v narodu ima jedino radikalna stranka, a „napredna“ je potrebna seveda za „Karlsbadski (finančni) aranžman“. — Nik. Hristić, odstopivši min. predsednik, je postal predsednik drž. sveta.

V Skupščini se je izbral oesek 21 členov, ki pretesa pogodbo o novi finančni operaciji. Med temi je 6 liberalcev in 15 naprednjakov, torej nobenega radikalca! Konsolidovani srbski drž. dolg bi znašal sedaj 360,512.542 frankov, z anuiteto 21,691.891 frankov.

Pomilostili so se vsi tisti, ki so bili kaznovani v pravdi Čebincevi. S tem misli novo ministerstvo pridobiti radikalce in liberalce za finančno pogodbo; a ne pojde!

Bolgarsko. Načović, zunanji bolgarski minister, je izročil vodji generalnega nemškega konzulata, gosp. pl.

Voigts-Rhetzu poseben list, s katerim dokazuje, da bi bila neopravičena očitjanja Velikonemčije, Avstro-Ogerske, Anglije in Italije, kakor da bi bila Bolgarija poslala vstajniške čete v Makedonijo. Pravi, da take čete so se sestavile v Makedoniji sami. Tu je jednako položeno, kakor v Armeniji; ako so velevlasti zasledile, kje je zlo v Armeniji, morejo isto zlo najti tudi v Makedoniji, in to bi bilo na korist pokrajinam evropske Turčije. Pismo je na mnogo strani zanimivo. Kaže, da živi v Bolgariji kakih 65.000 Makedoncev, ker se tu počutijo bolje, nego v Turčiji. Iz Bolgarije opazujejo gibanje v Turčiji; armensko vprašanje je prebudilo tudi Makedonce. Bolgarija pa temu ni kriva; ona je poslala vojne čete na mejo, da iz Bolgarije niso šli vstajniki v Turčijo itd.

O bolgarski deputaciji v Petrogradu piše „Новое Время“: Mitropolit Kliment, visoki, črnkasti, 40—50 l., ima vzvišeno in simpatično zunanost. Njega ni porušila 3letna ječa, za gospodstva Stambulova. V njegovem pogledu in govoru kaže se neobičajni um in silna volja. On ve, kaj hoče, in kedar govori, da „Bolgarsko je krivo pred Rusijo“, in da se Bolgari kesajo za svoje zmote, — njemu je možno verovati. Je to prirojen voditelj, pastir naroda ne le duhovni, temveč tudi posvetni. — O drugih članih deputacije govori list: Kedar gledaš na nje in govoriš z njimi, preveriš se do cela, da so to dejanski naši bratje, naši krvni bratje, katere nam je treba osvoboditi, in s katerimi nam je treba živeti, kakor bratom z brati.

V Makedoniji so stvari zamotane; o dejstvih lažejo od jedne in druge strani. Naseljenje med tem pa dalje trpi pod turškim jarmom.

Rusija. Sedaj ima publicistika zopet polno dela z Rusijo. Nasprotnike Rusije silno peče, da je Rusija, kljubu spletkam, napravila pogodbo „rusko-kitajskega“ posojila, vsled katerega dobi Kitaj 400 mil. frankov na posodo pod poroštvom ruskim. Rusija se je potegnila Kitaju za to pomoč, ne da bi radi tega zahtevala od Kitaja kake pozitivne odškodnine; moralna odškodnina bode v takem postopanju mnogo večja. Kajti po vsej Aziji se bode razlegal ta dobri čin v pravi čas. Rusiji je dovolj, da je v prijateljskih odnosih s Kitajem, ki je na velikanski črti Rusiji sosednja ali mejna država.

Te dni došla je iz Habeša (Abisinije) deputacija v Petrograd. Povsod so jo slovesno sprejemali s hlebom in soljo. Abesinci so pravoslavni, kakor Rusi, in zato so obóji vedno v prijateljskih odnosih. To prijateljstvo je tudi v polit. pogledu važno, da ne morejo Angleži, Italijani ob Rudečem morju postopati svojevoljno, kakor bi hoteli. Zato Anglija in Italija ne viditi radi, da je prišla znamenita abesinska deputacija v Rusijo, specialno v Petrograd.

Mnogo ugibajo, kaj doseže bolgarska deputacija v Petrogradu. Deputacija, kakor trdijo, ima posebna naročila od Koburžana; ta da hoče napraviti različne ustope, ko bi se Rusija spravila z Bolgarsko. Zunanji minister knez Lobanov je vsprejel načelnika deputacije, eksarcha Klimenta.

Gladstone, slavni državnik, ekonom, učenjak in pisatelj, izjavil je, da (ima 86 let) se umakne javnemu polit. življenju. Svojim volilcem je pristavil, da v tem stoletju se je storilo in zboljšalo mnogo. Kar je boljega, treba je pripisovati liberalizmu. No „liberalizmu“, seveda, kakoršen je Gladstone izvrševal tekom dolgega polit. življenja na razne strani, posebno za osvobodjenje tlačanih narodov. Židovstvo mu niti hvaležno ni, da je deloval na osvobodjenje tudi tega odlomka semitskega plemena.

Židovstvo šteje Gladstoneu v greh, da se je potegoval za osvobodjenje Slovanov na Balkanu, in da se je do poslednjih dni boril za večjo svobodo tlačanih Ircev. Mi pa hvalimo Gladstonea zaradi njegove doslednosti, proti kateri se na veliko ni zagrešil nikdar. Bil je toliko liberalen, da je povdarjal potrebo svobode tudi Židovstva; tu je storil morda jedino, a hudo napako, a ni kriv tega njegov liberalizem, temveč dejstvo, da v njegov čas niso bili narodi dovolj poučeni o posebnostih raznih plemen; drugače bi bil zaradi „svobodoljubnosti“ isti Gladstone skušal omejiti svobodo nasproti židovski narodnosti. Gladstone je bil redka izjema sedanjih državnikov, da se ni držal toliko moči in „pesti“, kolikor pa prava, ki izvira za človeštvo iz nepokvarjene etike. Taki državniki morejo človeštvo privedi dalje in na više stopinje pravega napredka, v tem ko običajna nadsila ali „pestno pravo“ tepta pravice šibkih. Gladstone ima toliko večje zasluge s stališča obče človečnosti, kolikor je živel sredi naroda, kateremu je Darwin še posebe priporočal „pestno pravo“, kot zakon, ki bi bil zasnovan v naravi. Nasproti sedanjji, po Darwinizmu še posebe okuženi brutalnosti, moli Gladstone v visoke višine kot neomadeževan velik državniško modrosti. Slovani mu bodo večno hvaležni, in oni mu iskreno želé podaljšanja prezasluznega, plodovitega življenja. Anglija bode se kesala in trpela, da ni poslušala tega državnika sosebno tudi gledé na osvobodjenje Ircev. Gladstone je velik duh, gleda v bodočnost v tem ko je angleška politika nizka, kramarska, polna sobičnosti. Gladstone ostane zgled pravemu državištvu, od njega naj bi se učili vsi tisti, ki vodijo države in narode!

Ruske drobtinice.

Uže znani nam Lašin napisal je članek (Моск. Вѣд. št. 142 t. 1.): Еще о нашихъ отношеніяхъ къ Славянамъ. Svoje nazore dobil je, pravi, od mnogoletnega občenja s Slovani ter se prepričal, da se Slovani nekako bojé Rusije. Mi pa da se motimo, in marsikaj hudega ne bi se bilo dogodilo v Bolgariji, v Srbiji, in bilo bi v obče Slovanom bolj brez te zmote. Rusija in ruski narod da sta dala mnogo primerov požrtvovalne in čiste ljubezni k Slovanom. Vse to pa ni odstranilo te blodnje, marveč jo je še povečalo. Vse ruske žrtve da pripisujemo sebičnosti Rusije. Rusija ni osvobodila Bolgarije za kakega nemškega kneziča, marveč da je hotela, da se pravilno razvija zgodovina Bolgarov. Vendar pa očitajo Slovani Rusiji, da bi bila imela Bolgarijo pretvoriti v svojo gubernijo, ne pa prepuščati jo Nemcem. Vemo, da je Lamanski zadnjo osvoboditeljno vojno imenoval v razumljivi ogorčenosti don quixotsko; kako pa bi kričali Slovani, ko bi bila Rusija Bolgarijo res pretvorila v r. gubernijo. Clankar misli, da se moti Lamanski in tudi mi. Rusija dala je očiten primer svoje nesebičnosti in ljubezni. To bode pričala zgodovina na veke. Svojo dolžnost k Slovanom zapečatil je ruski narod krvjo svojih sinov, solzami svojih žen in hčera. Zato on ne zahteva hvaležnosti, a bilo bi čudno zahtevati od njega, da ostane ravnodušen k črni nehvaležnosti. Ta nehvaležnost ni vzbudila v njem zlobe, ali je znatno ohladila njegovo navdušenje. Kdor je vkipe z ruskim narodom preživel dobo pred srbsko vstajo in zadnjo vsvoboditeljno vojno, kdor je videl čisto navdušenje tega naroda za idejo osvobođenja Slovanov, kdor je videl, kako so slabe stare majčice, v solzah, blagoslavljalje svoje otroke, da gredo v boj proti tlačitelju Slovanov, kdor je videl, kako so očetje rodbin jemali dragocenosti svojih žen in hčera, kako so prosti selski ljudje žrtvovali z vrata zadnji križič ter so nosili to na žrtvenik za svobodo Slovanov —, kdor je vse to videl, preživel in prečutil, ne bode se čudil ohlajenju, ki je prešinilo Ruse po tako hitrem razočaranju. Ali od tega ohlajenja, razumljivega in opravičenega, za katero je ruski narod najmanje kriv — jako je daleč do slavnobobstva, do razširjanja na široko slavianofobstva, kakor to očita celo ruski časopis „Галичанинъ“ t. j. do nepomirljivega sovraštva proti Slovanom. Govoriti pa se sme o ravnodušju k Slovanom. Slovanoljubi obžalujejo v Rusiji to ravnodušje, boli jih tem bolj, ker odgovornost za nje ne morejo zvaliti na Ruse, a morajo pri-

znati, da za to ravnodušje vsa krivnja pada na Slovane. Med nami in Rusi naj vlada iskrenost, prazno sumničenje pa ne more biti koristno.

V „Галичанинъ“-u čitali smo jako zanimivo pismo poznanskega Poljaka, kateri čutí pritisk Nemcev, kori Poljake, da tlačijo Maloruse v Galiciji, a pozabljajo poznanske Poljake. Kriv pa ni tu poljski narod, marveč odločujoči del njegovega razumnosti na Dunaju ali v Berlinu. Latinizatorska politika da gubi uže cela stoletja zap. Slovane. A omenjeni Poljaki imenujejo vsakega panslavistom, kdor govori o slovanski vzajemnosti. Panslavizem da je zmaj požirajoči slovansko svobodo, pravijo ti Poljaki, a ne vidijo nemškega zmaja, požirajočega Poljaka. Moskovski zmaj ni požrl še ni jednega Slovana, osvobodil pa jih je. Za to da se poznanski Poljaki ne bojé vsestranskega zmaja, pač pa germanskega. Vse poljske vstaje da so bile k-ristne le latinizatorjem, a ne poljskemu narodu. Mislim da tako mislijo uže precej redki Poljaki, posebno pa t. zv. demokracije v Galiciji, mislijo precej slovanski, če tudi morda ne tako, kakor piše poznanski Poljak. C.

KNJIŽEVNOST.

Izvestja Muz. društva za Kranjsko imajo v 3. seš. naslednjo vsebino: 1. Konrad Črnologar: Grobni spomeniki v Stičini (Konec). 2. I. Vrhovnik: Janez Debevec (Konec). 3. Vrhovnik: Nekaj Vodnikov ostaline. 4. Janko Barle: Obseg ljublj. škofije pod škofom Hrenom. (Konec). 5. A. Koblar: Kranjske cerkvene dragocenosti l. 1526. (Dalje). 6. S. Robič: Kranjski lišaji (Dalje). Potem več malih zapiskov.

Česky Lid, 4. št., obseza med drugim: Podlaha A. Th. Dr., Zprávy missionářův o českých pověráh lidových z druhé polovice XVII. století. — Zibrt Čenek dr. „Dřevěné zámky v Čechách a na Moravě. (Se 4 podob.). — Zibrt Čenek dr. „Klíče od bileho dne“ v písne staročeské z r. 1539. — Koropík L. Masopust na Čechodsku. — Levý Fr., Vánoční hra žáků staročeských. — Vluka Jos., Pastoukové (tři králi) ve Slezsku (S vyobr.). Itd. Potem mnogo ilustracij in posebnih prilog.

Slovenské Pohľady, sošit 7., obsezajo: Eugen Oněgin. Z Puškina preklada S. Rodický. — Gazda a sluha — (gospodar pa hlapec). Povest Tolstega. — Listy z Čech. XII. Jarosl. Vlček. — Pavel Jozef Šafařík. — Slovenský jazik. — Itd.

Ilidže. Lettere dalla Bosnia: Gius. Modrić. Trieste, 1895. A. Levi, tipografo editore. Pp. 1895. Prezzo 1 Corona. Pisatelj, ki je priobčil na ital. jeziku, svoja potovanja po Dalmaciji, Rusiji, pravi, da si je Bosno in Hercegovino pregledal v 14 dneh ter zapisal, kar je videl in opazil. Ker imajo Italijani malo spisov o teh deželah, namenil je knjižico pred vsem njim. Namerja dalje muditi se v zasedenih deželah in potem priobčiti obsežniše in točniše opise.

Opomnja upravnistva. Čč. naročnike v Tržaškem mestu vljudno prosimo, naj nam po nakaznicah ali kakor si bodi neposredno pošiljajo zaostalo naročnino. To je v interesu tudi naročnikov samih, ker jim je svobodno poslati, kedar imajo priliko za to, v tem ko jih utegne od nas poslani izterjevalec motiti ob neugodnem času. —

„SLOVANSKI SVET“ izhaja vsako soboto na 8 straneh, slučajno s prilogami. Stoji za vse leto gl. 5, pol leta gl. 2.50, četrt leta gl. 1.25. — Za učitelje, učiteljice in dijake za vse leto 4, za pol leta 2 in za četrt leta 1 gl. — Posamične številke pri upravnistvu po 8 kr. — *Zunaj Austro-Ogerske* na leto 6 gl. 50 kr. — Inserate sprejema upravnistvo. — Naročnina, reklamacije in vsakovrstna pisma naj se pošiljajo F. Podgorniku v Trstu (ulica Molin grande, št. 2).

Izdajatelj, lastnik in odgovorni urednik: Fran Podgornik — Tisk tiskarne Dolenc.

Stare dolžnike opozarjamo še to pot, da jim preteče obrok 15. t. m., potem izročimo izterjevanje odvetniku, ker ne moremo čakati leta in leta, v tem ko smo mi prisiljeni pokrivati velike stroške za list *sproti od številke do številke*. Nekatera društva in nekateri posamičniki so nam poslali naročnino po starem; na to stran prosimo, da se nedostatek poravna ob priliki.

Slovenski abiturijentje!

Še malo časa loči Vas od trenutka, ko pojde mnogi izmed Vas v daljnjo tujino, na Dunaj, da se posveti svoji stroki v korist svojo in prospeh slovenskega naroda. Gotovo se bode marsikomu krčilo srce pri slovesu od domačega kraja, ob slovesu od ljubih svojcev in drage domovine, toda pogum! Tu pričakuje Vas slovensko akademično društvo „Slovenija“, katero je v teku več nego 25 let vzgajilo večino sedanje narodne inteligencije, večino najveljavnejših politikov, literatov in rodoljubov, društvo, katero je in bode vedno središče slov. naprednega dijaštva. Na Dunaju je mnogo dijaških podpornih društev, med njimi zlasti blagotvorno slovensko, katero se najbolj ozira ravno na proletnike.

Pridite torej pogumni in zavedni v prav mnogem številu na Dunaj, da vstopite v „Slovenijo“, katera Vam bodi v tujini duševno ognjišče, da se vzgajate v odločne in kremenite značje, ravnanje se i Vi po starem društvenem gaslu: „Vse za svobodo in narodnost“. — Ako želite kakih pojasnil, obrnite se na društvo, katero Vam odgovori rado — Stanovanje „Slovenije“ je: Dunaj VIII. Lederergasse 20, I. — Na svidenje, novi tovariši!

Ivan Oražen, t. č. predsednik.

Ivan Vrančič, t. č. tajnik.

Jak. Štrukelj,

Trst, ul. Caserma br. 16,

ulaz Piazza Caserma,
(naproti velikoj kasarni).

Prodaje po neizmerno nizkim cenam vsakovrstne *englezke* bicykle. Zastupstvo dvokolica „Adler“ i „Viktorija“. Ove dvokolice su svietskoga glasa: jamči se za svako kolo godinu dana; nauka bezplatna. Pošilja se u pokrajine i primaju se popravci.

Pri upravnistvu „Sloc. Seeta“ je na pročaj: „Морская Корабль“. Народный рассказ. Переводъ съ словенскаго М. Хостника. Изданіе журна „Sl. Svet“. Стр. 29. Ruska kritika je ta Hostnikov prevod Levstikovega „Martina Krpana“ naruski jezik priznala in pohvalila kot izborn. Knjižica stoji po 15 kr. iztis. Po 10 iztisov skupej po znani ceni za gl. 1.30. Priporočamo ta prevod sosebno srednješolcem.

„Slovanski Svet“

prodaja se odslej v Trstu po tabakarnah: Piazza Caserma, No. 1; Via Cecilia No. 2; Campo Belvedere No. 21; Piazza delle Poste No. 2; Volti di Chiozza No. 1; Ponte della Fabra No. 7; Piazzetta Santa Lucia No. 1; potem: Internationales Zeitungs Bureau (pri stari Borsi). Posamične številke po 8 nvč.

V Ljubljani: v knjigarni Ant. Zagorjana, posamične št. po 10 n.

Vanjski trgovci
pozor!

na tvrdku braće 3—4

Ribarić u Trstu.

Spomenuta je poštena i dobro poznata trgovcem sa ugljenom i drvima u Kranjskoj, Štajerskoj i Hrvatskoj.